

6/2026

Valtiosihteerityöryhmä: Vastauksia sosiaali- ja terveydenhuollon joustavampiin toimintatapoihin

Sosiaali- ja terveysministeriön (STM) asettama valtiosihteerien työryhmä on saanut runsaasti ehdotuksia hyvinvointialueilta ja keskeisiltä sidosryhmiltä siitä, miten hyvinvointialueiden velvoitteita voitaisiin keventää. Ehdotuksien perusteella hyvinvointialueilla näyttää olevan jonkin verran epäselvyyttä siitä, missä määrin niillä on jo lain sallimaa liikkumavaraa.

Alla olevat kysymys–vastausparit nostavat esiin konkreettisia tilanteita, joissa alueilla on jo nyt mahdollisuus toimia nykyistä tarkoituksenmukaisemmin ilman lakimuutoksia. Nämä kysymykset ja vastaukset on laadittu valtiosihteerityöryhmän toimeksiannosta sosiaali- ja terveysministeriössä auttamaan hyvinvointialueita karsimaan turhia tehtäviä ja järkeistämään työnjakoa. Listausta täydennetään säännöllisesti.

Myös käynnissä olevan Hyvän työn ohjelman yhteydessä on laadittu ohjelman näkökulmasta olennaisia kysymyksiä ja vastauksia.

- [Kysymyksiä ja vastauksia työnjaosta ja toimintamalleista](#)

Kysymykset ja lyhyet vastaukset

Voidaanko hoitoympäristöissä leipoa tai tarjota itseleivottuja leivonnaisia?

Vastaus: Kyllä. Sosiaali- ja terveydenhuollon lainsäädäntö ei estä leipomista tai itseleivottujen leivonnaisten tarjoamista esimerkiksi päivätoiminnassa tai asumispalveluissa. Myöskään elintarvikelainsäädäntö ei kiellä tällaisen toiminnan järjestämistä. Myös vapaaehtoistoiminnassa tapahtuva leipominen on sallittua.

Keittiötoiminnasta vastaava elintarvikealan toimija vastaa kuitenkin siitä, että toiminta on hygieenistä ja että valmistettavat elintarvikkeet ovat turvallisia. Mikäli hyvinvointialue omistaa tai hallinnoi keittiötilaa, hyvinvointialue päättää keittiön käytön periaatteista. Hyvinvointialue vastaa myös siitä, millaista toimintaa tiloissa järjestetään ja keillä on oikeus käyttää tiloja.

Voiko asiakas täydentää palveluseteliä omalla rahoituksella?

Vastaus: Kyllä voi. Palvelusetelilainsäädännön mukaan hyvinvointialue päättää palvelusetelin käyttöönnotosta, sen käyttökohteista sekä setelin arvosta. Lainsäädäntö ei estä asiakasta hankkimasta palveluun liittyviä lisäpalveluja omalla kustannuksellaan.

Hyvinvointialue määrittelee kuitenkin palveluseteliin liittyvät tarkemmat ehdot ja käytännöt. Tämän vuoksi palvelujen sisällöt voivat vaihdella alueittain. Nämä ehdot kannattaa aina tarkistaa.

Voidaanko työterveyshuollon työpaikkaselvityksiä toteuttaa etänä?

Vastaus: Kyllä voidaan, riippuen siitä, minkälaisesta työpaikasta on kyse. Kela on muuttanut korvauskäytäntöään jo 1.1.2025 alkaen siten, että etänä toteutetut työpaikkaselvitykset voivat olla Kela-korvattavia. Tämä koskee sekä hyvinvointialueita että muita työterveyshuollon toimijoita.

- [Työterveyslaitoksen ohje: Uusi ohje etänä toteutettavaan työpaikkaselvitykseen](#)

Tarvitaanko sosiaalihuoltolain mukaisiin kuljetuspalveluihin lääkärintodistus?

Vastaus: Ei tarvita. Sosiaalihuollon lainsäädäntö ei edellytä lääkärintodistusta tai minkään muunkaan ammattihenkilön todistusta palvelun saamiseksi. Hyvinvointialue voi määrittellä, mitä selvityksiä asiakkaan palveluntarpeen arvioimiseksi käytetään. Tarvittavat tiedot voidaan saada asiakkaalta itseltään, hänen läheisiltään, viranomaisen omasta selvitystyöstä tai todistuksella.

Voivatko samat henkilöt työskennellä sekä ikäihmisten yhteisöllisessä asumisessa että ympärivuorokautisen palveluasumisen yksiköissä (esim. samassa kiinteistössä)?

Vastaus: Kyllä voivat. Yhteisöllistä asumista ja ympärivuorokautista palveluasumista voidaan toteuttaa samassa toimintayksikössä ja silloin henkilöstön yhteiskäyttö on mahdollista. Tällöin on varmistettava, että ympärivuorokautisen palveluasumisen lakisääteinen henkilöstömitoitus sekä yhteisöllisen asumisen asiakkaiden asiakassuunnitelman mukaiset palvelutarpeisiin vastaavat palvelut toteutuvat.

Voidaanko ikääntyneiden ns. RAI-arviointi tehdä harvemmin kuin puolivuositain?

Vastaus: Kyllä voidaan. THL on muuttanut ohjeistustaan siten, että ympärivuorokautisessa hoidossa olevien palvelutarpeen ja toimintakyvyn RAI-arviointi voidaan tehdä silloin, kun asiakkaan palvelutarpeessa tapahtuu olennaisia muutoksia.

Voiko hyvinvointialue luopua ei-lääketeieteellisistä lääkärinlausunnoista (ajokorttilausunnot)

Vastaus: Useimmiten kyllä. 1.4.2025 voimaan tulleen lain myötä ajokorttilausunnot hankitaan pääosin yksityiseltä palveluntarjoajalta.

Voiko hyvinvointialue luopua ei-lääketeieteellisistä lääkärinlausunnoista (ruokavalio, koululiikunta jne.)

Vastaus: Pääosin kyllä. Joissakin tilanteissa tarvitaan edelleen lääkärinlausunto. Terveystieteidenhuoltolain mukaan hyvinvointialue on velvollinen huolehtimaan siitä, että oppilas ja opiskelija saa perusterveydenhuollossa opetuksen tai koulutuksen edellyttämän lääkärintodistuksen ja -lausunnon.

STM:n työryhmä ehdottaa keväällä 2026 julkaistavassa raportissaan, että hyvinvointialueet ja opetustoimi sopivat yhdessä yhtenäisistä käytännöistä todistusvaatimusten vähentämiseksi.

Voidaanko ikääntyneiden vaippalähetteisiiin liittyvää byrokratiaa vähentää?

Vastaus: Kyllä voidaan. Hoitava taho tekee arvioinnin tarpeesta. Ensimmäisen vaippalähetteen voi tehdä lääkärin lisäksi myös hoitaja. Tämä toimintamalli on käytössä jo useilla hyvinvointialueilla.

Voidaanko "rutiinityöt" siirtää hoitajilta sihteereille?

Vastaus: Kyllä, tiettyjä tehtäviä voi siirtää hoitajilta sihteereille, esimerkiksi ajanvarauksia. Useilla

hyvinvointialueella on jo tehty tähän liittyviä muutoksia, ja joistakin on myös toimintamallin kuvaus olemassa.

Esimerkiksi:

- [Väiillisten hoitotyön tehtävien työnjako \(Innokylä\)](#)

Voidaanko leikkaussalien tarvikkeiden keräily siirtää hoitologistikoille?

Vastaus: Kyllä. Hoitologistikko tai muu logistiikkatehtävissä oleva henkilö voi kerätä tarvikkeet, jos prosessit on määritelty selkeästi ja ne on ohjeistettu. Joissakin sairaaloissa on jo käytössä hoitologistikko- tai välinehuoltajamalli, jossa tietyissä leikkauksissa hoitajat eivät enää keräile tarvikkeita.

Voidaanko ruokahuollon ja siivouksen rutiinitehtävät siirtää laitosapulaisille?

Vastaus: Kyllä, laitosapulaiset työskentelevät mm. ruokahuollon ja siivouksen tehtävissä.

Hyvinvointialueilla on paljon mahdollisuuksia kehittää eri ammattiryhmien työnjakoa ottaen huomioon ammattihenkilölainsäädäntö ja henkilöiden osaaminen. Työnjaossa vastuiden ja osaamisen pitää olla selkeitä.

Esimerkiksi:

- [Lähihoitajan ja monipalvelutyöntekijän työnjakopilotti ikääntyneiden asumispalveluyksiköissä \(Innokylä\)](#)

Voidaanko potilaiden kuljettaminen siirtää potilaskuljettajille?

Vastaus: Kyllä. Tällä tarkoitetaan sairaalan sisäistä potilaslogistiikkaa. On kuitenkin otettava huomioon, että siirroissa tarvittava osaaminen määräytyy potilaan terveydentilan ja valvontatarpeen mukaan. Esimerkiksi tehohoitopotilasta siirrettäessä tarvitaan mukaan hoitajien lisäksi joskus myös lääkäri.

Voidaanko farmaseutteja hyödyntää lääkkeenjaossa erikoissairaanhoidossa?

Vastaus: Kyllä voidaan. Sosiaali- ja terveydenhuollon yksiköissä, joissa lääkehoidon toteuttaminen on jokapäiväistä, lääkehoitoa toteuttavat ensisijaisesti lääkehoitoon koulutetut sosiaali- ja terveydenhuollon ammattihenkilöt yksikön lääkehoitosuunnitelmassa määritellyllä tavalla.

Voidaanko diabeteshoitajille antaa mahdollisuus tehdä läheteitä silmänpohjakuvaukseen?

Vastaus: Kyllä; useilla hyvinvointialueilla tämä on jo käytössä. Toisaalta joillakin alueilla on tehty ratkaisu, että mitään lähetettä ei edes tarvita vaan kuvaus kuuluu osaksi diabeetikon hoitopolkua. (Esim. "Hoitava yksikkö vastaa diabeetikon ohjaamisesta silmänpohjakuvaukseen, erillistä lähetettä ei tarvita".)

Voivatko hoitajat saada rajattuja läheteoikeuksia erikoisosaamisensa perusteella?

Vastaus: Hyvinvointialueen vastaava lääkäri viime kädessä ohjeistaa, millä menettelyillä potilas otetaan erikoissairaanhoitoon. Aina lähetettä ei tarvita lainkaan (vrt. päivystys). Potilaan ohjaamiseksi erikoissairaanhoitoon voidaan antaa ohjeet myös muille tahoille kuin lääkäreille, esim. itsenäistä vastaanottoa pitävillä hoitajilla. Ohjeistuksen pitäisi koskea kuitenkin rajattuja toimintoja, joihin näillä hoitajilla olisi erityisoikeus ja osaaminen arvioida hoidonporrastus ja perusteet kyseisellä erikoisalalla. Yleistä läheteenteko-oikeutta kaikille tai muille erikoisalaille ei ole syytä avata.

Voidaanko psykiatriselle sairaanhoitajalle antaa läheteoikeuksia?

Vastaus: Kts. Edellinen

Voidaanko fysioterapeuteille antaa oikeus laatia rajattuja lähetteitä?

Vastaus: Kts. Edellinen

Voidaanko omavalvonnan tarkastusraporttien kirjaamisvaatimuksia lieventää, esim. hoitajien kirjaamisvelvoitteiden tai yksikön koon mukaan?

Vastaus: Kyllä, omavalvonnan raportointia ja kirjaamiskäytäntöjä voi joustavoittaa mm. yksikön koon mukaan alueellisilla ohjeilla. Lainsäädäntö ei aseta vaatimuksia kirjaamiselle.

Voidaanko kotiutuminen ja potilassiirrot hoitaa 24/7-periaatteella?

Vastaus: Potilas voidaan kotiuttaa sairaalasta tai siirtää toiseen yksikköön ympäri vuorokauden olettaen, että hoitava lääkäri on tehnyt selkeän hoitosuunnitelman ja siinä varmistanut edellytykset, joiden pitää ratkaisua tehtäessä täytyä (kuten lääkehoito). Nämä edellytykset pitää olla kirjattuna potilasasiakirjoihin. Esimerkiksi: "voi kotiutua, jos sunnuntaina CRP on <40." Joissakin sairaaloissa tällaista on tehty jo pitkään.

Voidaanko erikoissairaanhoidon fyysisiä kontrollikäyntejä vähentää ja siirtää digikanaviin?

Vastaus: Kyllä, fyysisiä seurantakäyntejä voidaan toteuttaa digimuodossa, mikäli potilaan terveydentila ja kyseisen sairauden seuranta sen mahdollistaa. Näin on monin paikoin jo toimitukin. Eli mikäli potilas ei tarvitse fyysistä kliinistä tutkimusta seurannaksi voi riittää esim. laboratoriotutkimustulosten läpikäyminen digitaalisesti etäpalveluna tai viestein.

Voidaanko hyödyntää fysioterapeuttista ohjausta ja korvata fysioterapeutilla käyntejä puhelinajalla?

Vastaus: Kyllä, fysioterapiaa ja siihen liittyvää ohjausta ja neuvontaa toteutetaan jo nyt etäkuntoutuksena.

Voidaanko hoitaja- ja lääkärikäyntien työnjakoa selkeyttää, jotta asioita ei käydä kahdesti läpi?

Vastaus: Hyvinvointialueilla on paljon mahdollisuuksia kehittää eri ammattiryhmien työnjakoa ottaen huomioon ammattihenkilölainsäädäntö ja henkilöiden osaaminen. Työnjaossa vastuiden, osaamisen ja kirjauskäytäntöjen pitää olla selkeitä.